

Dit profiel dient gelezen, geïnterpreteerd en gebruikt te worden in combinatie met de leeswijzer, waarin de noodzakelijke uitleg van de verschillende paragrafen vermeld is.

Kievit (*Vanellus vanellus*) A142

1. Status:

Niet in Bijlage I genoemde en geregeld voorkomende trekvogel zoals bedoeld in artikel 4.2 van de Vogelrichtlijn. Voor Natura 2000 relevant als niet-broedvogel.

2. Kenschets

Beschrijving: De kievit is van oorsprong een broedvogel van de steppen, de graslanden van de gematigde klimaatzone die in een brede band dwars over het Euraziatische continent loopt. De soort heeft zich goed aangepast aan het broeden in landbouwgebieden en kon daardoor zijn broedgebied aanzienlijk uitbreiden. In Nederland broedden in 1998-2000 naar schatting 200.000-300.000 paren, ongeveer even veel als in 1979-1985, toen waren het 200.000-275.000 paren. De overwinteringsgebieden van de Europese vogels liggen voornamelijk in Zuidwest- en West-Europa. Nederland ligt aan de noordgrens van het overwinteringsgebied en het aantal wintervogels in Nederland is sterk afhankelijk van het weer. Bij vorstinvall kunnen vrijwel alle vogels uit ons land verdwijnen maar daarna, zodra de dooi weer invalt, keert vooral laat in de winter een deel terug. In de zomer, vanaf juni, verzamelen zich vele kieviten in ons land om te ruien. Ze kunnen van veraf gelegen broedgebieden vandaan komen, zelfs vanuit centraal Rusland.

Relatieve bijdrage binnen Europa: De staat van instandhouding van de kievit in de Europese Unie is volgens 'BirdLife' ongunstig. Hij kreeg de Rode Lijst status 'kwetsbaar'. De voor Nederland relevante Europese populatie wordt geschat op 2,8 tot 4 miljoen vogels. Hiervan verblijft naar schatting 23% een tijdlang in Nederland.

3. Ecologische vereisten

Leefgebied: De kievit verblijft vooral in agrarisch gebied. In de nazomer zoekt de kievit ook wel de kwelders en schorren in het intergetijdengebied op, incidenteel ook het wad direct onder de kust. De soort foerageert in agrarisch gebied zowel op graslanden als op akkers. Bij graslanden bestaat een voorkeur voor kort gras, dus voor beweide of regelmatig gemaaid grasland. Meer dan 25 jaar oude weilanden zijn favoriet bij de kievit omdat deze een hogere wormendichtheid herbergen. Op akkers worden vooral in najaar en winter grote aantallen kieviten aangetroffen. Het gaat dan om pas geploegde of bewerkte percelen en wintergraanvelden met korte vegetatie (8-10 cm hoog). In het voorjaar en in de zomer zijn de meeste akkergewassen te hoog voor de kievit. De grootste aantallen kieviten zijn op kleigrond of op veen te vinden, op de zandgronden zijn ze minder talrijk. Rusten doen groepen kieviten vaak op structuurrijke terreinen, zoals omgeploegde akkers of oude weilanden, of op open, nat vlak terrein zoals drooggevallen slikvlakten en ondiep water. Buiten de broedtijd is het activiteitsritme van de kievit afhankelijk van de maancyclus. Bij volle maan foerageert de kievit vooral 's nachts, bij nieuwe maan foerageert hij ook veel overdag.

Voedsel: De kievit eet bodemfauna, vooral ongewervelden die van het bodemoppervlak of uit de bovenste bodemlagen wordt gepikt, zoals wormen, slakjes, arthropoden en hun larven. Om zijn voedsel met succes te kunnen bemachtigen heeft de kievit een voldoende vochtige bodem nodig.

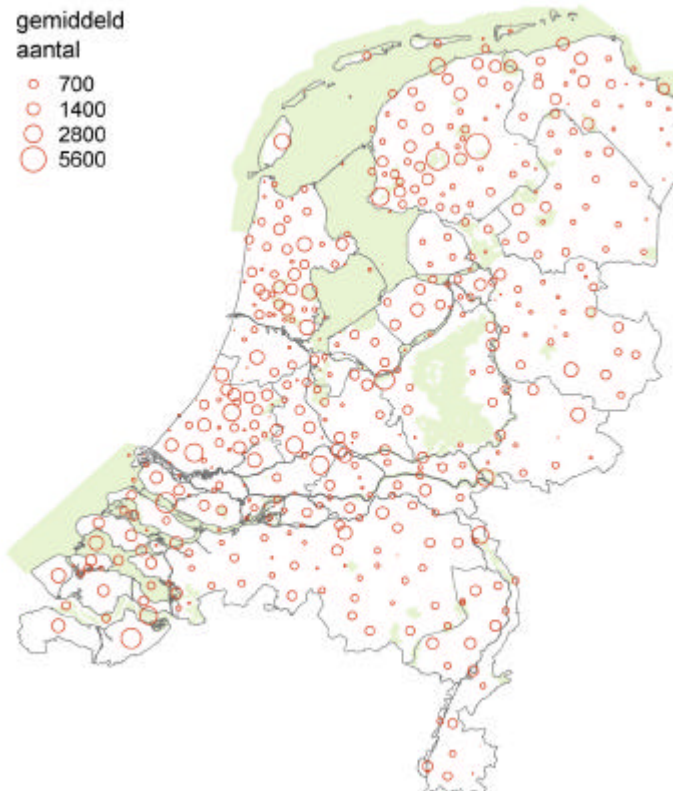
Rust: Verkeer en landrecreatie en plaatsing van windmolenparken verstoren de kievit. Windturbines werken bij de soort verstorend vanaf een afstand van 300 m. Kieviten zijn ook gevoelig voor verdichting van het landschap door oprukkende bebouwing en wegbeplantingen. Verdroging door ontwatering tast de voedselkwaliteit van zijn leefgebied aan.

4. Huidig voorkomen

De kievit komt vrijwel overal in ons land voor maar getalsmatig met een zwaar accent op de door open graslanden gedomineerde delen van West- en Noord-Nederland en het Rivierengebied. In dit verspreidingsbeeld hebben zich in de afgelopen decennia geen belangrijke veranderingen voorgedaan.

Er zijn maar weinig landsdekkende tellingen van kieviten buiten de broedtijd verricht, maar in oktober-november werden in recente jaren (1996, 2003) 428.000-954.000 vogels geteld.

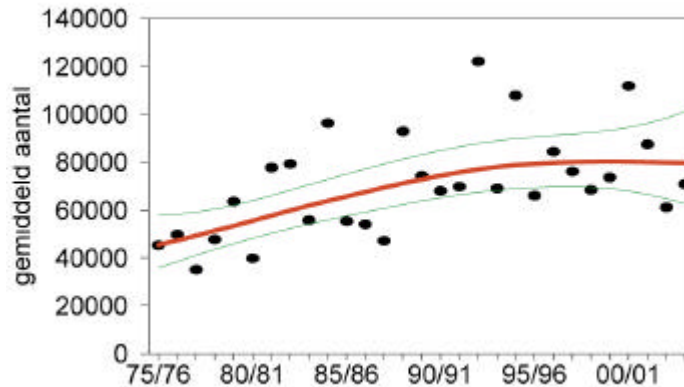
In de winter ligt dit aantal aanzienlijk lager.

Verspreidingskaart kievit

5. Beoordeling landelijke staat van instandhouding

Trends in Nederland: Een volledig beeld van het aantallenverloop bij de kievit is niet beschikbaar. Landdekkende tellingen van de kievit zijn voor het eerst gebeurd in 1996. Gebiedstellingen in monitoringprojecten laten zowel voor de landelijk verspreide gebieden als voor de meer frequent getelde zoete rijkswateren geen significante veranderingen in aantallen kieviten zien (Sovon).

Aantalsontwikkeling kievit

Recente ontwikkelingen: De Nederlandse populatie van de kievit laat sinds 1981 (1981-2003) een matige toename zien. Over de periode 1995-2003 is de populatie stabiel.

Beoordelingsaspect natuurlijk verspreidingsgebied: gunstig

Er zijn geen aanwijzingen voor veranderingen in het natuurlijke verspreidingsgebied van de kievit binnen Nederland.

Beoordelingsaspect populatie: gunstig

De aantallen pleisterende kieviten lijken niet af te nemen.

Beoordelingsaspect leefgebied: gunstig

De omvang en de kwaliteit van geschikt leefgebied voor de kievit als niet-broedvogel zijn nog niet wezenlijk afgenomen.

Beoordelingsaspect toekomstperspectief: matig ongunstig

De kievit houdt zich tot dusver goed staande in een intensiverende agrarische omgeving, maar het is de vraag hoe lang dit nog zal duren. Voor de Europese populatie als geheel wordt de recente trend als afnemend beschouwd. In Nederland komt het broedsucces van de broedende kieviten waarschijnlijk meer en meer onder druk te staan. Landbouwintensivering inclusief ontwatering, en specialisatie in gemengde landbouwgebieden vormt een bedreiging evenals het dichtslibben van open landschappen met bebouwing en beplanting. Voor de doortrekkende niet-broedvogels spelen de genoemde factoren een minder grote rol, maar ook op deze groep kieviten kan verlies aan open landschap op den duur negatief uitwerken.

Landelijke instandhoudingsdoelstelling: Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 75.500 vogels (seizoensgemiddelde).

Streefbeeld bij de landelijke instandhoudingsdoelstelling: Behoud van de huidige situatie volstaat, waarbij specifieke aandacht nodig is voor het behoud van voldoende open vochtig grasland.

Oordeel: matig ongunstig

Beoordeling Staat van Instandhouding		
Aspect	1981	2004
Verspreiding	gunstig	gunstig
Populatie	gunstig	gunstig
Leefgebied	gunstig	gunstig
Toekomst	?	matig ongunstig
Eindoordeel	gunstig	matig ongunstig

6. Bronnen

- Cayford J. 1993. Wader disturbance: a theoretical overview. Wader Study Group Bull. 68 (Supplement): 3-5.
- Clemens T. & Lammen C. 1995. Windkraftanlagen und Rastplätze von Küstenvögeln -ein Nutzungskonflikt. Seevögel 16: 34-38.
- Kleefstra, R. & D. Tanger, 2004. Hoeveel 'steltjes' in het binnenland in het najaar 2003? SOVON Nieuws 17 (2): 9-10.
- Schreiber M. 2000. Windkraftanlagen als Störquellen für Gastvögel. *In*: Winkelbrandt A., Bless R., Herbert M., Kröger K., Merck T., Netz-Gerten B., Schiller J., Schubert S. & Schweppe-Kraft B. (eds), Empfehlungen des Bundesamtes für Naturschutz zu naturschutzverträglichen Windkraftanlagen. Bundesamt für Naturschutz, Bonn-Bad Godesberg.
- Winden J. van der, Teunissen W.A. & Engelmoer M. 1996. Niet-broedende watervogels in Nederlandse grasland-ecosystemen. Werkdocument IKC Natuurbeheer nr. W-112. Wageningen.